

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КІРОВОГРАДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Схвалено Вченою радою КНТУ

Протокол № 9

Від «2» «06» 2014 р.

Затверджую:

Ректор КНТУ

проф. Черновол М.І.

«08» 2014 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Кіровоград 2014

1. Загальні положення

1.1. Положення про дистанційне навчання (далі - Положення) Кіровоградського національного технічного університету (КНТУ) є нормативним документом, який регламентує організацію процесу дистанційного навчання в університеті.

1.2. Мета даного Положення – унормування дій учасників навчального процесу з використанням технологій дистанційного навчання та ліцензування підготовки за дистанційною формою навчання у КНТУ.

1.3. У своїй роботі із впровадження дистанційного навчання КНТУ керується:

- Конституцією України (статті 41, 54)
- Цивільним кодексом України (статті 418-448);
- Законами України: «Про вищу освіту»; «Про Національну програму інформатизації»; «Про авторське право і суміжні права»; «Про інформацію»; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правової охорони інтелектуальної власності»;
- Положенням про дистанційне навчання (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України (№ 466 від 25.04.2013р.);
- Наказом МОН України «Про затвердження Вимог до вищих навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, наукових, освітньо-наукових установ, що надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямками і спеціальностями» від 30.10.2013 р. № 1518;
- Положенням про організацію навчального процесу у Кіровоградському національному технічному університеті;
- Програмою розвитку дистанційного навчання у Кіровоградському національному технічному університеті;
- Положенням про робочу навчальну програму дисципліни у Кіровоградському національному технічному університеті.

1.4. Дистанційне навчання - це індивідуалізований процес набуття поглиблених знань, практичних умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу.

З метою забезпечення інноваційно-креативного рівня сформованості вмінь та навичок випускників вищої школи та осіб, що навчаються за денно-дистанційною та заочно-дистанційною формами навчання, дистанційне навчання у КНТУ проводиться за кредитно-модульною системою організації навчального процесу у спеціалізованому веб-середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси - інформаційні продукти, які є достатніми для вивчення окремих навчальних дисциплін.

1.5. Організація і забезпечення дистанційної форми навчання у КНТУ покладається на Центр заочної та дистанційної освіти (ЦЗДО) та інформаційно-обчислювальний центр (ІОЦ). ЦЗДО та ІОЦ є структурними підрозділами університету з нормативно-правовою базою, організаційною структурою, кадровим, системотехнічним та матеріально-технічним забезпеченням. Завданням ЦЗДО та ІОЦ є впровадження дистанційної форми навчання для всіх видів освітньої діяльності КНТУ.

2. Цілі і завдання дистанційного навчання

2.1. Мета впровадження дистанційної форми навчання:

- реалізація інноваційно-креативної складової ідеології вивчення дисциплін, надання студентам можливості отримати поглиблені знання, набути уміння та навички систематичного подальшого професійного самовдосконалення відповідно до обраної спеціальності, навчальної програми з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за місцем проживання або тимчасового перебування;
- набуття методологічного та технологічного досвіду для створення в університеті системи дистанційної освіти.

2.2. Основними завданнями КНТУ з впровадження дистанційного навчання є:

- розширення доступу різних категорій студентів до якісного навчання за відповідними програмами;
- забезпечення індивідуалізації навчання відповідно до потреб, особливостей і можливостей студентів;
- підвищення якості та ефективності навчання шляхом застосування сучасних освітніх технологій;
- створення додаткових можливостей спілкування викладачів і студентів у межах активного творчого навчання;
- забезпечення навчання за дистанційною формою у навчально-консультативних центрах університету та подальше перетворення їх у локальні центри дистанційного навчання.
- забезпечення контролю якості освіти.

2.3. Дистанційне навчання може використовуватись як:

- технологія організації навчального процесу денної і заочної форм навчання;
- технологія організації підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів;

- окрема форма навчання;
- форма надання платних послуг особам, що навчаються за індивідуальними навчальними планами.

2.4. Дистанційна форма навчання є особливою формою навчання осіб, які мають відповідний освітній рівень, для здобуття ними певного рівня вищої освіти шляхом дистанційного вивчення навчальних дисциплін і складання заліків, екзаменів та проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом.

Дистанційна форма навчання застосовується для всіх рівнів вищої освіти за всіма напрямками підготовки і спеціальностями, а також для надання освітніх послуг, пов'язаних із здобуттям другої вищої або післядипломної освіти, вивченням окремих дистанційних курсів дисциплін, проведення наукових досліджень, підвищенням кваліфікації тощо.

2.5. Обсяг, структура і якість знань, умінь та навичок, що надаються дистанційно, мають відповідати вимогам державного стандарту освіти, встановленого для відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

2.6. Порядок відбору контингенту та умови зарахування на навчання за дистанційною формою визначаються навчальним закладом.

2.7. Кількість студентів і слухачів, що навчаються за дистанційною формою, визначається рішенням Вченої ради університету в межах ліцензованого обсягу.

2.8. Перелік навчальних дисциплін і форм організації навчання, за якими забезпечується дистанційне навчання або використання його елементів, визначається наказами по університету у відповідності до навчальних планів.

3. Функції ЦЗДО та ІОЦ КНТУ

3.1. ЦЗДО та ІОЦ КНТУ забезпечують розміщення і збереження атестованих дистанційних курсів на інформаційно-освітньому порталі дистанційного навчання КНТУ.

3.2. Атестовані дистанційні курси є розподіленим інформаційним ресурсом, який розташовано на сервері університету з централізованою системою управління ним та захисту від несанкціонованого доступу.

3.3. ЦЗДО та ІОЦ забезпечують:

- поточну координацію робіт щодо розвитку дистанційного навчання, зокрема з розроблення нормативних документів щодо діяльності ЦЗДО та ІОЦ, наукових основ дистанційного навчання, у тому числі технологій дистанційного навчання і його науково-методичного,

- системотехнічного, кадрового та матеріально-технічного забезпечення, а також розроблення критеріїв, засобів і систем контролю якості дистанційного навчання;
- створення та технічну підтримку банку атестованих дистанційних курсів; здійснення освітньої діяльності за технологіями дистанційного навчання; підвищення кваліфікації викладачів з технологій дистанційного навчання; участь у міжнародному співробітництві у сфері дистанційного навчання;
 - апробацію нових дистанційних курсів в умовах реального навчального процесу.

4. Управління системою дистанційного навчання

4.1. Загальне управління системою дистанційного навчання (ДН) КНТУ здійснює ректор, забезпечуючи:

- проведення організаційних заходів для реалізації дистанційного навчання за обраними напрямками (спеціальностями) за всіма видами освітньої діяльності;
- матеріальне забезпечення дистанційного навчання;
- контроль якості підготовки фахівців за дистанційною формою навчання.

4.2. Оперативне управління здійснює перший проректор КНТУ, до функціональних обов'язків якого входить впровадження та розвиток ДН, забезпечуючи:

- науково-методичну, системотехнічну та матеріально-технічну підтримку дистанційного навчання у КНТУ;
- підготовку та підвищення кваліфікації викладачів з дистанційної форми навчання;
- подання на зовнішню атестацію розроблених у КНТУ дистанційних курсів.

5. Стандарти у дистанційному навчанні

5.1. Дистанційна форма навчання базується на державних стандартах вищої, професійно-технічної та загальної середньої освіти і технологіях дистанційного навчання.

5.2. Інформаційний і функціональний контент дистанційних курсів та управління ними повинні відповідати міжнародним стандартам дистанційних курсів і встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України.

6. Організаційні засади системи дистанційного навчання

6.1. ЦЗДО має право створювати власну розгалужену структуру із підрозділів (лабораторій) як в самому університеті так і в інших навчальних закладах, у тому числі закордонних, спільно з аналогічними структурними підрозділами цих навчальних закладів, на підставі укладених угод про співробітництво і відповідно до чинного законодавства.

6.2. Створення та поповнення інформаційних ресурсів дистанційних курсів КНТУ здійснюється, переважно, за рахунок розробок викладачів університету.

Особисті немайнові права інтелектуальної власності на дистанційні курси, що були розроблені працівниками університету у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання і зареєстровані в установленому порядку, належать цим працівникам.

Усі майнові права інтелектуальної власності на дистанційні курси, що були розроблені працівниками університету в рамках їх робочого часу, відповідно до Колективного договору і закону України «Про авторське право і суміжні права» належать КНТУ.

6.3. КНТУ отримує майнові права та право самостійного використання дистанційних курсів, які розроблені як юридичними, так і фізичними особами на договірних засадах при повному збереженні авторських прав.

6.4. Усі дистанційні курси, які приймаються до банку атестованих дистанційних курсів, попередньо проходять обов'язкову процедуру аналізу та атестації.

Функціонування банку атестованих дистанційних курсів здійснюється при повному збереженні авторських прав на дистанційні курси.

6.5. КНТУ з метою апробації нових дистанційних курсів організовує дистанційне навчання після розгляду та схвалення матеріалів курсів методичними радами факультетів та університету.

6.6. КНТУ забезпечує використання у навчальному процесі атестованих дистанційних курсів та проводить внутрішній моніторинг якості дистанційного навчання як у підрозділах університету, так і в його навчально-консультаційних центрах.

7. Організація навчального процесу за дистанційною формою навчання

7.1. Учасниками навчального процесу, що відбувається за дистанційною формою навчання, є:

- особи, які навчаються: студенти, учні, слухачі тощо (далі за текстом –

студенти);

- науково-педагогічні працівники (далі за текстом – викладачі); фахівці з інформаційних технологій, адміністратори дистанційного навчання, програмісти, методисти, оператори тощо (далі за текстом – персонал).

7.1.1. Взаємовідносини між учасниками навчального процесу за дистанційною формою навчання регулюються відповідними договорами.

7.1.2. Викладачі дистанційного курсу можуть мати різні права та обов'язки:

- автор курсу – викладач, який розробляє, редагує та підтримує курс, консультує студентів, перевіряє та оцінює їх роботи. Автор (або автори) відповідає за якість і зміст курсу, він володіє особистим немайновим правом інтелектуальної власності на дистанційний курс.
- викладач-асистент – викладач, який проводить навчальну роботу у дистанційній формі, консультує студентів, перевіряє та оцінює їх роботи, але не має права редагувати курс. Призначається рішенням відповідної кафедри або спільним рішенням кафедр, якщо навчальне навантаження з дисципліни закріплене за кількома кафедрами.

7.1.3. Викладачі, які забезпечують навчальний процес за дистанційною формою навчання, повинні мати необхідний кваліфікаційний рівень з технологій дистанційного навчання.

7.1.4. Робочий час викладачів, які забезпечують дистанційне навчання, для виконання навчальних, методичних, наукових, організаційних та інших робіт регламентується «Положенням про нормування роботи науково-педагогічних працівників при дистанційному навчанні студентів».

7.1.5. Навчатися в університеті за дистанційною формою навчання або за дистанційною, поєднаною з іншими формами, мають право громадяни України, іноземні громадяни й особи без громадянства відповідно до чинного законодавства та міжнародних угод.

7.1.6. Строк навчання за дистанційною формою є аналогічним заочної формі за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, напрямками підготовки та спеціальностями.

7.1.7. Випускники університету, які успішно закінчили повний курс навчання за дистанційною або поєднаною з дистанційною формою навчання і пройшли державну атестацію, одержують відповідні документи державного зразка про освіту.

7.2. Особливості організації навчального процесу дистанційної освіти:

7.2.1. Навчальний процес дистанційного навчання в університеті організовується на підставі навчальних планів, розроблених на основі галузевих стандартів вищої освіти і вимог до всіх елементів технологій дистанційного навчання.

7.2.2. Навчальний процес за дистанційною формою в університеті здійснюється у наступних видах: навчальні заняття; виконання проектних завдань; практична підготовка; контрольні заходи.

7.2.3. Основними видами навчальних занять при дистанційному навчанні в університеті є: самостійне вивчення навчального матеріалу дистанційного курсу, лекція, консультація, семінар, дискусія, практичне заняття, лабораторне заняття, контрольні заходи.

7.2.4. Самостійне вивчення передбачає використання навчальних матеріалів дистанційних курсів, які студенти отримують через Інтернет (корпоративну мережу). Вимоги щодо самостійного вивчення навчального матеріалу конкретної дисципліни визначаються програмою навчальної дисципліни, методичними вказівками, інструкціями і завданнями, що містяться в дистанційному курсі.

7.2.5. Лекція – один із видів навчального заняття в дистанційному навчанні, на якому студенти отримують аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку у синхронному режимі (студенти можуть отримувати інформацію від лектора і ставити йому запитання в реальному вимірі часу) та в асинхронному (студенти отримують аудіовізуальний запис лекційного матеріалу).

7.2.6. Консультація – це елемент навчального процесу, за яким студенти дистанційно отримують відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (у формі чату, форуму та особистих повідомлень).

7.2.7. Семінар – це навчальне заняття, що заплановане програмою навчання, під час якого відбувається обговорення вивченої теми, до якого студенти готують тези виступів на підставі виконаних завдань.

7.2.8. Дискусія – це навчальне заняття, проведення якого визначається викладачем у зв'язку з необхідністю вирішення поточної проблеми, що виникла у студентів у ході навчання, шляхом обговорення її студентами з викладачем та між собою (у вигляді форуму, чату).

7.2.9. Практичне заняття – це навчальне заняття, під час якого відбувається детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формуються вміння і навички їхнього практичного

застосування шляхом індивідуального виконання ними завдань, сформульованих у дистанційному курсі. Практичні заняття виконуються дистанційно, результати для перевірки розміщуються в дистанційному курсі.

7.2.10. Лабораторне заняття - форма навчального заняття, яке передбачає, що студенти особисто проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень конкретної навчальної дисципліни.

Лабораторні заняття в дистанційному навчанні в залежності від напрямку підготовки (спеціальності), рівня матеріально-технічної оснащеності, можливостей створення і використання віртуальних лабораторій можуть проводитись у таких варіантах:

- очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях;
- повністю дистанційно з використанням відповідних моделювальних програм (емуляторів), віртуальних лабораторій;
- у поєднанні очної і дистанційної форми.

7.2.11. Виконання проектних завдань у дистанційному навчанні передбачає розроблення курсових проектів (курсівих, контрольних, розрахунково-графічних робіт або завдань) та дипломного проекту (роботи), які виконуються студентами самостійно з проведенням консультування керівниками проектів через форуми або очно. Виконані дистанційно розрахунково-графічні, контрольні роботи та курсові проекти оформлюються студентами в електронному вигляді.

Дипломні проекти подаються студентом до Державної екзаменаційної комісії (ДЕК) на паперовому та електронному носіях. Захист дипломних проектів відбувається очно.

Дипломні проекти зберігаються в архіві університету згідно з чинними правилами.

7.2.12. Студенти дистанційної форми навчання, які працюють за фахом відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики обраного напрямку навчання (спеціальності), звільняються від проходження виробничої практики. В інших випадках студенти проходять виробничу практику відповідно до освітньо-професійної програми обраного напрямку навчання (спеціальності). База практики обирається студентом самостійно або визначається профільною кафедрою, яка оцінює результати виконання програми практики.

7.2.13. Контрольні заходи для студентів дистанційної форми навчання передбачають самоконтроль, вхідний, поточний, рубіжний та підсумковий контроль. Самоконтроль є первинною формою контролю знань студентів, який обов'язково забезпечується структурою та організацією будь-якого дистанційного курсу. Основною формою вхідного, поточного та рубіжного контролю є тестування. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних, семінарських занять та дискусій.

7.2.14. Оцінювання результатів практичних та лабораторних робіт відбувається викладачем дистанційно; у випадках оцінювання робіт, які представлені не в електронному вигляді – очно; оцінювання результатів тестування – переважно у дистанційному режимі.

7.2.15. Іспити та заліки складаються студентами в період екзаменаційних сесій або за індивідуальним графіком, який затверджується деканом відповідного факультету.

7.2.16. З метою гарантованої ідентифікації учасників процесу дистанційного навчання іспити та заліки складаються очно або дистанційно у присутності відповідальної особи, яка має повноваження щодо ідентифікації особи студента.

7.2.17. Результати поточного та семестрового контролю (іспитів та диференційованих заліків) оцінюються у порядку, що визначається Міністерством освіти і науки України та у відповідності з діючим Положенням про екзаменаційну сесію.

7.2.18. Результати семестрового контролю зберігаються в електронному вигляді та дублюються на паперових носіях (екзаменаційних та залікових відомостях, залікових книжках).

8. Забезпечення дистанційного навчання

8.1. Забезпечення дистанційного навчання включає наступні складові: науково-методичне забезпечення; кадрове забезпечення; системотехнічне забезпечення; матеріально-технічне забезпечення.

8.2. Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання розробляють викладачі університету згідно індивідуальних планів. Науково-методичне забезпечення включає:

- наукові основи дистанційного навчання для всіх освітніх рівнів та напрямів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання; єдині вимоги до навчальних планів, програм і нормативів дистанційного навчання, які відповідають державним стандартам освіти; дидактичне та методичне забезпечення дистанційних курсів;
- методики розроблення, апробації та впровадження дистанційних курсів; науково-методичні основи функціонування банку атестованих дистанційних курсів.

8.3. Кадрове забезпечення дистанційного навчання реалізується системою перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів з технологій дистанційного

навчання таких категорій фахівців:

- педагогічних та науково-педагогічних працівників університету;
- фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій – інженерів, програмістів, системних адміністраторів дистанційного навчання;
- методистів дистанційного навчання;
- експертів дистанційного навчання.

8.4. Усі фахівці, які забезпечують дистанційне навчання, повинні бути атестованими і мати відповідні документи, що підтверджують кваліфікаційний рівень з дистанційного навчання. Університет забезпечує підвищення кваліфікації своїх працівників, які задіяні у дистанційному навчанні, не рідше одного разу на п'ять років обсягом не менше 108 академічних годин.

8.5. Системотехнічне забезпечення включає в себе: апаратну, телекомунікаційну, програмну та інформаційну складові.

8.5.1. До апаратного забезпечення належать: сервери для розміщення дистанційних курсів, веб-сайтів та відповідних сервісних служб; робочі станції для викладачів, а також студентів, які навчаються дистанційно; мережне обладнання для об'єднання серверів та робочих станцій в єдину локальну систему та їхнього підключення до Інтернет.

8.5.2. Телекомунікаційне забезпечення складається з: телекомунікаційного обладнання, що забезпечує об'єднання мереж, які задіяні в дистанційному навчанні; телекомунікаційного обладнання, що забезпечує необхідну якість та пропускну здатність каналів зв'язку для інтерактивної взаємодії учасників навчального процесу та їхнього доступу до інформаційних ресурсів.

8.5.3. Програмне забезпечення включає: системне програмне забезпечення для підтримки роботи серверів і робочих станцій; прикладне програмне забезпечення для загальної підтримки та адміністрування процесу дистанційного навчання; прикладне програмне забезпечення для створення навчальних матеріалів дистанційних курсів.

8.5.4. До інформаційного забезпечення належать інформаційні ресурси, що використовуються у процесі дистанційного навчання: окремі дистанційні курси, електронні бібліотеки, нормативно-правова база стосовно дистанційного навчання, інші навчальні ресурси.

8.6. До матеріально-технічного забезпечення належать матеріальні об'єкти та обладнання, що забезпечують процес дистанційного навчання. Вимоги до матеріально-технічного забезпечення університету визначаються відповідними будівельними та санітарно-гігієнічними нормами.

9. Фінансування у сфері дистанційного навчання

9.1 Фінансування діяльності з дистанційного навчання здійснюється у відповідності з діючим законодавством, в тому числі за рахунок: коштів державного бюджету; коштів фізичних та юридичних осіб, що вносять плату за навчання; виконання господарчих договорів; отриманих грантів; добровільних внесків і пожертв; інших надходжень, не заборонених чинним законодавством.

9.2. Фінансові відносини КНТУ з організаціями та установами в сфері дистанційного навчання здійснюються на договірних засадах.

10. Міжнародне співробітництво у сфері дистанційного навчання

10.1. Університет має право здійснювати міжнародне співробітництво в сфері дистанційного навчання, укладати відповідні договори, встановлювати прямі зв'язки з навчальними закладами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо, згідно з чинним законодавством.

10.2. Головними напрямками міжнародного співробітництва у сфері дистанційного навчання для університету є:

- участь у проектах і програмах, спрямованих на входження системи дистанційного навчання України до світової освітньої системи з урахуванням національних інтересів і здобутків вітчизняної освіти, зокрема створення міжнародних віртуальних університетів, до складу яких входять навчальні заклади різних країн;
- участь у проектах і програмах інтегрування національних телекомунікаційних мереж, що задіяні у дистанційному навчанні, в європейські та світові науково-освітні телекомунікаційні мережі;
- проведення спільних наукових досліджень щодо розвитку технологій дистанційного навчання;
- участь у розробленні міжнародних стандартів на технології дистанційного навчання;
- надання послуг, пов'язаних із здобуттям освіти за технологіями дистанційного навчання, іноземним громадянам;
- відрядження за кордон педагогічних, науково-педагогічних працівників та інших фахівців з метою підвищення кваліфікації з дистанційного навчання відповідно до міжнародних договорів України, а також прямих договорів навчальних закладів з іноземними партнерами.